

енергетики, створення конкурентоспроможних цін на альтернативну енергетику, забезпечення безперебійного енергопостачання, зниження рівня забруднення навколишнього середовища, що викликано підвищенням соціальної відповідальності з боку виробників і споживачів енергії. По-друге, підвищення частки використання альтернативних джерел енергії до рівня 20-30% в загальному кінцевому споживанні, підвищення ефективності енергоспоживання за рахунок нових технологій, підвищення взаємодопомоги між країнами у випадку енергетичної кризи можливо досягти за рахунок розподілу спеціалізації виробництва альтернативної енергії за географічним принципом, інвестування в галузь відновлюваних джерел енергії.

Подальше дослідження проблеми розвитку альтернативних джерел енергії стає найбільш перспективним напрямком енергетичної політики ЄС. При подальшому здійсненні аналізу даного ринку необхідно враховувати

експортні перспективи, можливості соціальної згуртованості та зайнятості населення на новоствореному ринку.

Список використаних джерел

1. Следзь С. Отечественная индустрия по производству оборудования для альтернативной энергетики: быть или не быть? / С. Следзь // Зеркало недели: Украина – 2013. – №42. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/business/otechestvennaya-industriya-po-proizvodstvu-oborudovaniya-dlya-alternativnoy-energetiki-byt-ili-ne-byt_.html?page=2&items=20.
2. William Pentland World's Most Innovative Clean-Energy Companies / Pentland W. // Forbes – Oct 22, 2014 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/sites/williampentland/2011/10/26/worlds-most-innovative-clean-energy-companies/>
3. Офіційний сайт Європейської Комісії. Renewable energy in the EU28 Share of renewables in energy consumption up to 14% in 2012 / Eurostat News Release – 37/2014 – 10 March 2014 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-10032014-AP/EN/8-10032014-AP-EN.PDF
4. Хмельницький Л. Ю. Использование возобновляемых источников энергии как механизм для преодоления диспропорций макроэкономического развития / Л.Ю. Хмельницький // Проблемы региональной энергетики – 2010 – № 3 – с. 25-34.

Надійшла до редколегії 27.06.14

Н. Данилова, ассист.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ИЗМЕНЕНИЕ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЕВРОПЕЙСКОГО РЫНКА АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ

В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНКУРЕНЦИИ

В статье исследованы современные тенденции функционирования мирового рынка энергообеспечения, описаны основные факторы влияния на изменение политики государственного регулирования энергетической сферы Европейского Союза. Предложен механизм развития рынка альтернативной энергетики под влиянием внутринациональных и иностранных субъектов рынка.

Ключевые слова: энергетические ресурсы; государственное регулирование рынка альтернативной энергетики; рынок альтернативной энергетики.

N. Danylova, Assistant

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

RECENT CHANGES IN THE EU RENEWABLE ENERGY MARKET REGULATIONS

This paper studies recent trends of the world energy supply. Factors affecting changes in the state policy of the European energy strategy are identified. The role of renewable energy sources in solving energy problems is revealed. The mechanism of the EU renewable market development is illustrated. The main changes in the dynamics and structure of energy consumption are identified. The major participants in the modern European renewable energy market are demonstrated. A set of measures to build a new energy policy in EU is formed.

Keywords: energy sources; the EU State Regulation of renewable energy market; renewable energy market.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2014; 10(162): 58-63

УДК 339.9

JEL F20

А. Козлова, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНИЙ АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

В статті визначені чинники впливу глобалізації на міжнародний аграрний сектор економіки. Досліджено основні технологічні імперативи агросектору в системі міжнародних економічних відносин. Проаналізовано стратегічні пріоритети міжнародного аграрного сектора, що включає фінансово-кредитне забезпечення, правовий аспект, процеси інтеграції та формування організаційної структури.

Ключові слова: аграрний сектор, активізація інноваційної діяльності, нові технології, кон'юнктура ринку продукції агробізнесу.

Постановка проблеми. В умовах прискорення чергового етапу науково-технологічного прогресу викликаного характером дії глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр., актуальною постає проблема розкриття значущості впливу глобалізації на міжнародний аграрний сектор. Це вимагає відповідного методологічного інструментарію, спроможного поглибити та конкретизувати підходи до вибору альтернативних варіантів стратегічної поведінки на всіх щаблях державної влади, враховуючи технологічний фактор як каталізатор і рушійну силу забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному ринку.

Події в українському суспільстві свідчать про те, що в країні фактично й донині відсутня системна методологія стратегічного управління соціально-економічним розвитком, яка надавала б можливість активно скеро-

увати власний рух, мінімізуючи небажані та непередбачувані чинники. Зазначене підтверджується, зокрема, фактично перманентною соціально-економічною, екологічною, а в останні роки, як закономірність, ще й технологічною кризою. У дослідженні причин поступового, проте динамічного процесу втрати технологічної потужності української держави протягом усього періоду її незалежності актуальним постає завдання розкрити сутність технологічного імперативу соціально-економічного розвитку та проаналізувати характер впливу технологічних інновацій на виникнення глобальної фінансово-економічної кризи для обґрунтування положення про необхідність врахування технологічного фактора як основного чинника розробки та реалізації стратегії розвитку економіки України в міжнародному аграрному секторі.

Створення та впровадження інновацій в аграрний сектор економіки пов'язане з підвищеним ступенем невизначеності отримання позитивного результату і великим ризиком втрати коштів. Активізація інноваційної діяльності є головною умовою в системі факторів, що забезпечують розвиток і підвищення ефективності аграрного виробництва в ринковій економіці. Основоположним її елементом є інновація, яка представляє собою процес створення, розробки, апробації, оцінки, впровадження і поширення новинки. Стратегія інноваційної діяльності спрямована на те, щоб перевершити конкурентів, створити нововведення, яке буде визнано унікальним. Тому інноваційна стратегія сільськогосподарських підприємств пов'язана з освоєнням інновацій, які дозволяють перейти до нової організаційно-технологічної структури виробництва, забезпечити конкурентоспроможність виробленої продукції на ринках збуту. Необхідно зазначити, що інноваційна діяльність не обмежується тільки діяльністю з освоєння інновацій, а й передбачає сприяння в реалізації інноваційного процесу, а саме управлінську, інвестиційну та інформаційну діяльність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питанням аналізу проблематики можливостей формування впливу глобалізації на аграрний сектор економіки в системі міжнародних економічних відносин займалися такі вітчизняні вчені – В. Базилевич, В. Герасимчук, О. Канищенко, Л. Кістерський, А. Кредісов, Н. Мазуріна, В. Онищенко, В. Парсяк, О. Рогач, Г. Рогов, В. Сіденко, А. Старостіна І. Ткаченко, А. Філіпенко, Т. Циганкова. Теоретичною базою дослідження стали праці таких зарубіжних учених, як І. Ансофф, Р. Базель, Б. Берман, С. Блек, Д. Бойт, Р. Браун, Г. Картер, Н. Малхотра, С. Міллер.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених у дослідженні даної проблематики, потрібно зазначити, що деякі питання залишаються дискусійними, а саме щодо технологічних імперативів аграрного сектора економіки в системі міжнародних економічних відносин.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування імперативів впливу глобалізації на міжнародний агросектор економіки. Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- здійснити аналіз стратегічних пріоритетів міжнародного аграрного сектора;
- визначити технологічні імперативи впливу глобалізації на міжнародний аграрний сектор економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В інноваційній діяльності сільського господарства центральне місце займає нова технологія, яка об'єднує нові знання, засоби праці та предмети праці, робочу силу і переплетена з соціально-організаційними змінами, кваліфікацією робочої сили як найбільш цінного і незамінного елементу продуктивних сил. Через відсутність сучасних технологій, систем машин для рослинництва, тваринництва та іншого аграрний сектор економіки переживає період технологічної відсталості. В даний час існують лише окремі фрагменти технології та види техніки, які за своїми техніко-економічними параметрами (надійності, продуктивності) істотно поступаються зарубіжним аналогам.

Україна, яка має найкращі у світі природні та сприятливі кліматичні умови для сільськогосподарського виробництва, внаслідок технологічної відсталості та нерациональної організації реформованого за неоліберальною моделлю аграрного сектору сьогодні не в змозі забезпечити своє населення доступною за ціною і достатньою за стандартними нормами харчовою продукцією. Виробництво сільськогосподарської продукції на душу населення скоротилося в 2007 р. порівняно з 1990 р. на 40%. До того ж на внутрішньому ринку відбувається виштовхування вітчизняної продукції імпортною внаслідок її більш високої конкурентоспроможності, досягнутої за рахунок використання більш передових, ніж в Україні, технологій.

Реформи в сільському господарстві проводилися передусім задля ліквідації існуючих крупних колективних і державних господарств та розпаювання землі. Проте ефективного фермерства замість цих господарств створити не вдалося, однак за час реформ село втратило 2/3 парку тракторів, зернозбиральних комбайнів і вантажних автомобілів. Виробництво продукції сільського господарства зосередилося на господарстві населення. Таким способом в Україні виробляється понад 60% сільськогосподарської продукції, а деяких її видів – до 90 відсотків і більше. Переважно має місце присутність недержавного ринку науково-технічної продукції. Отже, доцільно визначити стратегічні пріоритети міжнародного аграрного сектора.

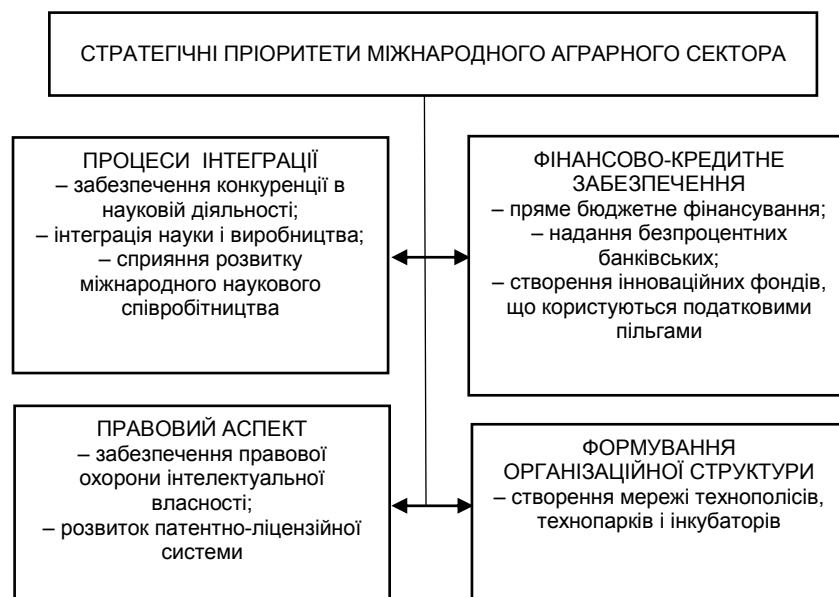

Рис.1. Схема стратегічних пріоритетів міжнародного аграрного сектора

Таким чином, найбільш суттєвими результатами реформування українського села стали катастрофічне падіння виробництва сільськогосподарської продукції. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що в умовах масштабної деіндустріалізації аграрного сектору майже повністю зберігся його науковий потенціал. З 1991 р. він скоротився лише в 1,3 рази, в той час як загальна чисельність дослідників країни скоротилася у 2,6 рази. У цілому зменшення чисельності дослідників в аграрному секторі було менш значним, ніж скорочення самого аграрного сектору, включаючи обсяги виробництва продукції, а також чисельність зайнятих в цьому секторі.

Кадрова наукоємність аграрного сектору за роки реформ навіть зросла. В інтересах цього сектору сьогодні працює понад 11 тис. науковців (15% загальної чисельності науковців країни), в тому числі 2,1 тис. докторів і кандидатів наук, понад 200 академіків та членів-кореспондентів. Аграрний сектор обслуговує державна Українська академія аграрних наук, в складі якої понад 120 наукових установ. На потреби цього сектору працює добре розвинута система навчальних закладів [1, с. 366-369]. Головна проблема полягає в тому, що в Україні не

сформувалися крупні сільськогосподарські підприємства і не відбулася ринкова інтеграція фермерських господарств. На початок 2008 р. майже 70% господарств мали в своєму розпорядженні сільськогосподарські угіддя розміром до 100 га, що автоматично робить їх нездатними до використання сучасних технологічних і технічних засобів виробництва. До того ж в аграрному секторі набирає оборотів тенденція скуповування торговельним, фінансовим та промисловим капіталом корпоративних прав засновників сільськогосподарських підприємств, що призводить до відчуження значної кількості угідь із сільськогосподарського виробництва.

Аграрна наука на 75% фінансується за рахунок державного бюджету (наука країни в цілому – на 39%). Такий стан – ще один доказ, який свідчить про неефективність проведених в аграрному секторі реформ, внаслідок яких аграрна наука залишилася відірваною від сільськогосподарського виробництва і слабо комерціалізованою, що суперечить світовому досвіду. На ефективне функціонування і розвиток агросектору чинить вплив низка факторів. Спробуємо виявити основні з них, а також дослідити природу їх прояву.

Таблиця 1. Технологічні імперативи впливу глобалізації на міжнародний аграрний сектор економіки

Імперативи	Умови, за яких відбувається	
	позитивний вплив	негативний вплив
Техніко-технологічний стан господарства	Використання прогресивної техніки, технології, засобів автоматизації, інформатизації	Використання застарілої техніки і технології
Інвестиції у технологічний процес виробництва	Наявність вагомих інвестицій, що швидко окупаються	Відсутність інвестицій, їх мала частка або великий період окупності
Автоматизація виробництва	Автоматизоване виробництво	Неавтоматизоване або частково автоматизоване
Кваліфікація управлінського персоналу	Висококваліфіковані керівники	Низько- або некваліфіковані керівники
Технологічний розвиток країни	Зростання обсягів національного виробництва і національного доходу	Зменшення обсягів національного виробництва і національного доходу

Джерело: Розроблено автором на основі [11, р.65]

Досліджуючи сутність агросектора на основі взаємозв'язків в таблиці 1, розглядається аграрна сфера економіки з позиції міжгалузевих зв'язків та комплексності факторів, що чинять позитивний та негативний вплив на міжнародний агросектор. Всі суб'єкти агросектору рівноцінні, взаємопов'язані і підпорядковані одній меті – отриманню і максимізації прибутку. Участь у ринкових відносинах, задоволення потреб споживачів у якісній аграрній продукції, отримання власної вигоди – це той фундамент, що становить основу агробізнесу. Отже, агросектор характеризується такими ознаками як: ефективність діяльності сільськогосподарських і агропромислових підприємств; органічний зв'язок виробництва, переробки і реалізації продуктів аграрної сфери; ефективно доведення виробленої продукції до споживача; орієнтація на мінімізацію витрат і максимізацію прибутку; досягнення рівноваги між виробничими можливостями агробізнесу та попитом споживачів.

У рамках доктрини неоліберальних реформ створити в Україні в найближчій перспективі сучасне ринкове інноваційне сільське господарство, здатне забезпечити в повному обсязі потреби населення в продуктах харчування, а тим більше успішно конкурувати з аграріями інших країн, фактично неможливо. Тому держава і суспільство мають здійснити масштабні заходи з метою захисту сільськогосподарського виробника від руйнівної сили неолібералізму і створення економічних, правових, організаційних, соціальних та інших умов для спрямування реформ на забезпечення інноваційного

розвитку цього найважливішого для нормального життя країни і суспільства сектору економіки [3, с. 212-213].

Інноваційні процеси в аграрному секторі мають свою специфіку. Вони відрізняються різноманітністю регіональних, галузевих, функціональних, технологічних і організаційних особливостей. Як бачимо, позитивних факторів розвитку інноваційної діяльності в аграрній сфері більше, ніж негативних (стримуючих), що дає нам підстави вважати інноваційний потенціал розвитку агробізнесу таким, що може бути ефективним, але за певних умов.

Слід зазначити, що досить негативно впливає на інноваційну діяльність в агросфері відомча роз'єднаність і послаблення наукового потенціалу аграрної науки. Для вітчизняної аграрної науки характерні: висока міра складності організаційної структури (багато міністерств і відомств, що беруть участь у вирішенні аграрних проблем); різноманіття форм науково-технічної і інноваційної діяльності; значна питома вага в наукових дослідженнях проблем, що мають регіональний, галузевий і міжгалузевий характер; велика тривалість дослідження деяких проблем, пов'язаних з відтворювальним процесом. Ця специфіка створює певні труднощі в управлінні аграрними науковими дослідженнями і аграрною наукою в цілому. Проте цей же недолік вказує нам на складність і багатогранність інноваційних процесів у аграрному секторі, що може слугувати основою для виділення аграрних інновацій в окрему сферу інноваційної діяльності [9, Р.7-9]. Тож розглянемо співвідношення чинників на міжнародний аграрний сектор.

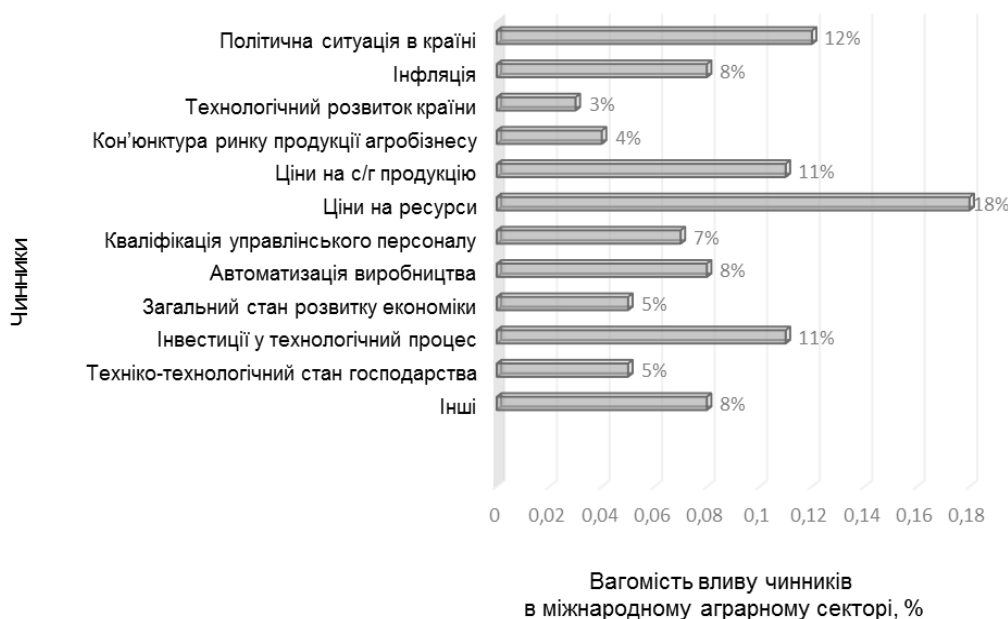

Рис.2. Співвідношення чинників глобалізації на міжнародний аграрний сектор

Джерело: Розроблено автором на основі [2, с.342]

Складним організаційним процесом є також механізм відтворення в аграрному секторі. Розширене відтворення в сільському господарстві, на відміну від промисловості, протікає у взаємодії економічних і природно біологічних процесів. Тому при управлінні інноваціями в аграрному секторі потрібно враховувати вимоги не ли-

ше економічних законів, але і законів природи: рівнозначності, незамінності і сукупності важливих чинників. Будь-які трансформаційні перетворення вітчизняного сільськогосподарського виробництва на шляху до світової глобалізації піддаються впливу наступних чинників розвитку (Табл.2.)

Таблиця 2. Особливості впливу глобалізації на міжнародний агросектор

Чинники	Особливості впливу
Інституціональні	Включають механізми функціонування ринкової інфраструктури, формування нормативно-правової бази, а також нової системи ціннісних орієнтацій агровиробників
Національні	Формуються на основі загальної стратегії суб'єктів аграрного ринку, механізму державного регулювання аграрного ринку та економіки в цілому
Структурні	Пов'язані з формуванням стратегічних напрямків розвитку аграрного ринку та економіки держави в цілому
Монетарні	Включають бюджетні, кредитно-фінансові, податкові, цінові та інші аспекти функціонування аграрного ринку
Соціальні	Враховують соціальні, етнічні та культурні особливості при формуванні товарної структури сільськогосподарського виробництва
Екологічні	Спрямовані на забезпечення охорони навколишнього природного середовища, виробництво безпечних для здоров'я та життя продуктів харчування
Зовнішньоекономічні	Залежать від впливу зовнішнього середовища на розвиток національного сільськогосподарського виробництва

Джерело: [10, р.13]

Саме під впливом зазначених чинників сьогодні в Україні сформувалась така структура сільськогосподарського виробництва, яку можна назвати незадовільною. А саме: перевага віддається виробництву тих продуктів рослинництва і тваринництва, які є високорентабельними та мають значний експортний потенціал. З одного боку, таку ситуацію можна вважати позитивною, оскільки вона дозволяє нарощувати обсяги ВВП країни. Проте намагання виробляти декілька основних аграрних продуктів робить нас залежними від імпорту тих продуктів сільського господарства, яким не надано переваги в ході такої структуризації аграрного виробництва.

Внаслідок індустріалізації аграрного бізнесу в розвинутих країнах світу підвищується питома вага продукції харчової промисловості шляхом зростання рівня підготовки продуктів до безпосереднього вживання, поглиблення спеціалізації виробництва, подовження шляху просування продуктів від сировини до споживання. Агропромислова інтеграція в країнах, що тільки будують ринок, в тому числі Україні, впливає на модерні-

зацію традиційного сільського господарства [5, с.65]. Середні за масштабом виробництва підприємства агробізнесу, як правило, не обмежуються обслуговуванням локальних продовольчих ринків. Типовим полем діяльності таких підприємств є національний ринок. Багато середніх підприємств активно розвивають збутову мережу в декількох регіонах або в масштабах всієї країни. В той же час, лише обмежене число представників середнього агробізнесу намагаються брати участь в зовнішньоекономічній діяльності. Це пов'язано з цілим комплексом причин і чинників.

Доцільно визначити, що вплив глобалізації на аграрний сектор міжнародної економіки вимагає вкладення додаткового капіталу в створення відповідних підрозділів, включаючи служби міжнародного маркетингу, лабораторій по тестуванню якісних характеристик продуктів харчування для забезпечення їх відповідності міжнародним стандартам. Також виникають труднощі з комплектацією експортоорієнтованих підрозділів кваліфікованими кадрами [6, с.121]. Така ситуація особливо типова для

українських підприємств агробізнесу, оскільки раніше фахівців такого профілю практично не готували, а в даний час випускники, що здобули освіту по міжнародному бізнесу, вважають за краще працевлаштуватися в іноземних фірмах або крупних вітчизняних корпораціях.

Доцільно визначити, що для середніх бізнесменів експорт продовольчих товарів залишається ризикованішим, ніж реалізація продуктів харчування на національному продовольчому ринку. Можна перерахувати ще немало додаткових об'єктивних і суб'єктивних чинників, які обмежують, а інколи навіть блокують вихід середніх підприємств агробізнесу на зовнішні ринки. Проте вже приведені основні чинники служать переконливим доказом граничної обмеженості можливостей середнього вітчизняного агробізнесу на рівних конкурувати з великодосвідченими іноземними виробниками продуктів харчування.

Крупний інтегрований агробізнес володіє об'єктивними перевагами по відношенню до дрібного і середнього бізнесу при організації повноцінних підрозділів, що забезпечують успішне вирішення всіх завдань, пов'язаних з просуванням вітчизняних продовольчих товарів на світовий продовольчий ринок. Більш того, для крупних міжгалузевих продовольчих комплексів з повним циклом виробничої і комерційної діяльності сповна доступні різні форми експансії агробізнесу України.

Високий рівень складності агропромислового виробництва як системи і зазначені особливості інноваційного процесу в ньому зумовлюють своєрідність підходів до розробки інновацій та методів їх реалізації в галузі. Стосовно до сільськогосподарства, інноваційний процес характеризує собою постійний і безперервний потік перетворення конкретних технічних, технологічних, організаційно-управлінських, соціальних та інших ідей на основі наукових розробок у нові технології або окремі її складові частини та інші заходи, доведення їх до використання безпосередньо у виробництві з метою отримання якісно нової продукції. Зростання ефективності відбуватиметься не за рахунок екстенсивних факторів, а на основі підвищення мотивації праці та економічної і соціальної корисності інтенсифікації виробництва і зростання ринкових можливостей, значного нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу агропромислових підприємств. Потрібно запровадити механізми державної підтримки, обов'язкове подання звітів, стимулювання ефективності інноваційної діяльності підприємств аграрного сектора економіки [7, с.190]. Слід здійснювати кон'юнктурні дослідження внутрішнього і зовнішнього ринку агросектору, також проводити узагальнення патентної та патентно-ліцензійної інформації з метою ефективного використання наявного інтелектуального потенціалу та прогнозування інноваційного розвитку економіки, підготовки пропозицій щодо визначення пріоритетних напрямів інноваційно-інвестиційної діяльності агробізнесу.

Існуюча сьогодні модель розвитку національної економіки з орієнтацією на сировинний експорт в умовах глобалізації та інтенсифікації поступово втрачає свою актуальність. Тому, якщо презентувати нашу державу на світовому ринку лише як постачальника сировини, зміцнити свої позиції на міжнародній арені навряд чи вдасться. Мають бути переглянуті пріоритети та здійснені структурні зрушення в бік нарощування експортного потенціалу не лише сировинних галузей, а й готової до кінцевого споживання аграрної продукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Практика багатьох успішних економік в агросекторі світу показує, що в умовах виведення суспільства з кризового стану найважливішим фактором, здатним нейтралізувати дії ресурсних обмежень, є технологіч-

ний прорив – освоєння й поширення технологій останніх поколінь – п'ятого й шостого технологічних укладів, посилення уваги до експериментальної бази сьомого укладу. Такий прорив неможливий без активної підтримки державою базисних інновацій і освоєння відповідних ринкових інноваційних ніш. Вплив технології на суспільство настільки великий, що дає підстави для висування технологічного імперативу в провідну чинність суспільного розвитку в цілому.

Технологічні імперативи впливу глобалізації на міжнародний агросектор економіки сьогодні повинен стати одним із основних принципів стратегії соціально-економічного розвитку України, визначити її новітній базис через систему пріоритетів і пронизувати усі положення з використанням результатів технологічного прогнозування. Це стосується вибору пріоритетних контурів технологій, які можна згрупувати в такі блоки: 1) критичні – технології, розвиток і впровадження яких дозволяють мобілізувати наявні ресурси країни й підтримати її ідентичність через збереження продовольчої та економічної безпеки; 2) імпортозамісні технології для розвитку внутрішнього ринку через підтримку вітчизняного виробника, правильну політику інтеграції та розподілу праці; 3) базисні технології (макротехнології) для розвитку аграрного сектора, який наша країна буде підтримувати на світовому рівні. 4) технології аграрного вжитку як ніша для розвитку малого та середнього інноваційного підприємства, у тому числі у взаємозв'язку з великими корпоративними структурами. Проте це все потребує формування та затвердження широкої законодавчої бази для підтримки розвитку самого інституту інновацій агросектору економіки. Необхідна збалансованість інтересів розроблювачів інновацій, інвесторів і держави через економічну мотивацію та відповідні принципи партнерства. В умовах ринкової економіки роль держави може виявлятися в наданні державного замовлення на конкурсній основі аграрним підприємствам, що володіють сучасною технологією, заснованою на новітніх наукових досягненнях. Це повинно стати динамічним імпульсом для таких підприємств у справі надання економічної підтримки науковим установам, які здатні постачати виробництво технологіями, що забезпечують виробництво конкурентоспроможної продукції. Таким чином, необхідно підвищувати керіваність за рахунок правильного спрямування технологічного ресурсу на всіх щаблях управління інноваційним процесом для відновлення інфраструктури, модернізації міжнародної економіки й інноваційної активності.

В умовах різкого загострення у світових масштабах проблеми дефіциту природних ресурсів сподівання на сталий розвиток національних господарюючих систем у довгостроковій перспективі можуть бути пов'язані лише з освоєнням глибинного потенціалу нових знань і втіленням їх в технологічні інновації, що дозволяють задіяти знаннємісткі технології й багаторазово підвищити продуктивність економіки. З огляду на це зростає значення організації та проведення на міжнародному рівні роботи в галузі технологічного прогнозування. До того ж саме цей вид прогнозування сьогодні в багатьох країнах світу сприймається як системотворча компонента у стратегічному прогнозуванні й програмуванні розвитку економіки.

Отже, технологічні імперативи вимагають здійснення великого структурно-інституційного повороту в українській економіці з урахуванням сучасних тенденцій у світовому господарстві та науково-технічному потенціалі. Перехід до техніко-інноваційної моделі в міжнародному аграрному секторі формує нову економіку, здатну витримувати зовнішні перенавантаження і ефективно відповідати на економічні виклики в світі.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д., Ильин В.В. Философия экономики. История / В. Базилевич, В. Ильин. – К.: Знання; М.: Рыбари, 2011. – 927 с.
2. Каніщенко О.Л. Міжнародний маркетинг у діяльності українських підприємств. – К.: Знання, 2007. – 446 с.
3. Старостіна А.О. Маркетинг: підручник / А.О. Старостіна, Н.П. Гончарова, Є.В. Крикавський та ін.; за ред. А.О. Старостіної. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.
4. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток промисловості України: тенденції та закономірності / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3 (69). – С. 82-84.
5. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства в Україні / Д. М. Черваньов, Л. І. Нейкова. – К.: Знання, 2009. – 156 с.
6. Чухрай Н. І. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення / Н. І. Чухрай. – Львів: Вид-во Національного ун-ту Львівська політехніка, 2007. – 316 с.

7. Шегда А.В. Стратегічне управління: підручник / А.В. Шегда. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. – 309 с.
8. Шпичак О. М. Теорія та практика формування ціни землі сільськогосподарського призначення / О. М. Шпичак, В. Г. Андрійчук // Агролн-Ком. – 2009. – № 3-4. – С. 33-34.
9. Aubert J-E. Innovation Policy for the Developing World / J-E. Aubert // Special Report of The World Bank. – The World Bank, 2013. – P. 7-9.
10. Lederman D. Innovation and Development around the World, 1960-2000 / D. Lederman, L. Saenz // World Bank Policy Research Working Paper 3774. – The World Bank, 2013. – 35 p.
11. Shugart M. Politicians, parties, and presidents: An exploration of authoritarian institutional design // Liberalization and Leninist Legacies: Comparative Perspectives on Democratic Transitions / Ed. By B. Crawford, A. Lijphart. – Berkeley: Institute of International and Area Studies, 2012. – №8(6), 90 p.
12. Susan P. Douglas Global marketing strategy / Susan P. Douglas, C. Samuel Craig. – McGraw-Hill, Inc, 2012. – 554 p.

Надійшла до редколегії 04.06.14

А. Козлова, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ ВЛИЯНИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА МЕЖДУНАРОДНЫЙ АГРАРНЫЙ СЕКТОР ЭКОНОМИКИ

В статье определены факторы влияния глобализации на международный аграрный сектор экономики. Исследованы основные технологические императивы агросектора в системе международных экономических отношений. Проанализированы стратегические приоритеты международного аграрного сектора, включающего финансово-кредитное обеспечение, правовой аспект, процессы интеграции и формирования организационной структуры.

Ключевые слова: аграрный сектор, активизация инновационной деятельности, новые технологии, конъюнктура рынка продукции агробизнеса.

А. Kozlova, PhD student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

TECHNOLOGICAL IMPERATIVE IMPACT OF GLOBALIZATION ON INTERNATIONAL AGRICULTURAL ECONOMY

The article highlights the factors influencing agricultural production towards global market. The study consists basic fundamental imperatives of globalization on the agricultural sector in international economic relations. The article analyzes the strategic priorities of the international agricultural sector, which includes financial and credit support, legal aspects, processes and integration of organizational structures. Technological imperatives require a large structural and institutional turn in the Ukrainian economy on the basis of current trends in the global economy, scientific and technical potential. There is a growing importance of organizing and conducting international level in the field of technological forecasting. This type of prediction is considered as backbone component in strategic forecasting and economic development programming.

Keywords: agriculture, the intensification of innovation, new technologies, conditions agribusiness products.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2014; 10(162): 63-68

УДК 339.9.012.23

JEL F230, D210, L160, O310

М. Устименко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ У ПІДВИЩЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті розкривається як інтеграція до міжнародних інноваційних кластерів впливає на підвищення економічної стійкості підприємств-учасників кластеру, регіонів і країн їх діяльності в умовах глобальної нестабільності, аналізуються можливі загрози і джерела нестабільності від залучення підприємств до таких міжнародних структур.

Ключові слова: кластер, міжнародний інноваційний кластер, економічна стійкість, глобалізація.

Постановка проблеми. Формування кластерів, зокрема інноваційних, розглядається науковцями як напрямок підвищення стійкості підприємств і економічних систем регіонів, де вони функціонують. Такий підхід зумовлений тим, що кластери наділяються властивостями бути "самодостатніми модулями", "осередками стабільності", швидко й ефективно реагувати на зміни в оточуючому їх середовищі. Дослідження, присвячені аналізу функціонування кластерів у Європі в розпал глибокої енергетичної кризи 1970-х років [1], у період азіатської кризи кінця 1990-х років на країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону [2], а також, дослідження, проведені стосовно початку кризи 2008-2010 роках, зазначають успішність кластерів у зменшенні наслідків кризових явищ і стимулюванні інновацій в умовах економічної турбулентності [3]. У даному розрізі кластери як напрямок підвищення стійкості часто завдячують своїй

самодостатності, що фактично дозволяє уникнути негативних проявів глобалізації.

Даний етап розвитку світової економіки визначається поглибленням глобалізаційних процесів, зростанням взаємозв'язку і взаємозалежності економік світу і посиленням економічної і фінансової нестабільності. Сучасна світова криза, зародившись у США, стрімко розповсюдилась на економіки інших країн, показуючи, що фінансові та економічні проблеми одних країн можуть стати джерелом нестабільності і поштовхом до розвитку кризових явищ у інших країнах. У даному аспекті саме міжнародна складова виступає джерелом нестабільності. Міжнародні кластери, у порівнянні з власне національними, виступають об'єднаннями підприємств з декількох країн, що, з однієї сторони, робить їх більш підвладними глобальним шокам і змінам, з іншої, може надавати сприятливі ефекти від міжнародної діяльності.